

MỘT SỐ KẾT QUẢ XÃ HỘI HÓA TRONG LĨNH VỰC THƯ VIỆN

Ths. Nguyễn Hữu Giới
Phó Vụ trưởng
Vụ Thư viện Việt Nam

Thời gian qua, được sự quan tâm chỉ đạo của Bộ VH-TT-DL, công tác xã hội hóa (XHH) trong lĩnh vực thư viện đã đạt được một số kết quả khả quan. Hệ thống văn bản pháp quy về thư viện (Pháp lệnh Thư viện, Nghị định 72/2002/NĐ-CP của Chính phủ và văn bản pháp quy quan trọng khác) đã tạo ra hành lang pháp lý thuận lợi cho công tác XHH. Nhờ đó, ngành thư viện từ TW tới địa phương đã huy động được các nguồn lực to lớn, sự hỗ trợ, quyên góp đáng kể về vật chất và tinh thần cho sự phát triển thư viện Việt Nam. *Sau đây là một số kết quả đạt được trong công tác xã hội hóa thư viện.*

- *Thư viện tư nhân* có phục vụ cộng đồng là mô hình thư viện, tủ sách do tư nhân thành lập, duy trì hoạt động. Tính đến tháng 12/2012, cả nước đã có hơn 40 thư viện tư nhân phục vụ cộng đồng. Bình quân mỗi thư viện, tủ sách có từ 2.500 đến 4.500 cuốn (có thư viện tư nhân có tới 10 ngàn cuốn như Thư viện của ông Bùi Đình Thăng (ở Hưng Yên); có 20 ngàn cuốn của ông Phạm Chí Thiện (ở Hải Dương) và từ 12 đến 25 loại báo, tạp chí. Mô hình thư viện tư nhân này hiện đang phục vụ hiệu quả cho bạn đọc ở khu dân cư, làng bản, thôn xóm, ấp, kể cả ở vùng sâu, vùng xa....

- *Tủ sách dòng họ* là mô hình thư viện, tủ sách do ông Nguyễn Quang Thạch đứng ra tổ chức, triển khai. Từ năm 2007 đến 2012, ông Nguyễn Quang Thạch đã vận động nguồn kinh phí, sách báo từ các tổ chức, xã hội trong, ngoài nước và đã tiến hành tổ chức, xây dựng được gần 100 “tủ sách dòng họ” ở trên 20 tỉnh, thành cả nước, chủ yếu ở vùng nông thôn, vùng sâu, vùng xa. Hiện mô hình tủ sách dòng họ này đã bước đầu phát huy được hiệu quả, là chất gây men cho việc cổ súy và duy trì văn hóa đọc cho cộng đồng, khu dân cư.

- Mô hình *Tủ sách gia đình* cũng đã hình thành vài năm trở lại đây, đang được phát triển rộng khắp ở nhiều địa phương, góp phần nâng cao dân trí, bồi dưỡng văn hóa đọc cho bà con nhân dân ở khắp các vùng miền trong cả nước.

Bên cạnh đó, nói về XHH thư viện, phải kể đến sự tài trợ, hỗ trợ quý báu của các tổ chức trong & ngoài nước về nguồn sách báo, trang thiết bị thư viện cho hệ thống thư viện Việt Nam, đó là: hàng năm Thư viện Quốc gia, 63 thư viện tỉnh, thành

phổ đã nhận được hàng chục ngàn bản sách do Quỹ Châu Á trao tặng (trị giá hàng tỷ đồng). Đồng thời, nhân dịp các lễ kỷ niệm, Quốc khánh các nước, Thư viện Quốc gia cũng đã nhận được nhiều sách báo, trang thiết bị biếu tặng của các tổ chức quốc tế, đại sứ quán, lãnh sự quán các nước trên thế giới, hỗ trợ cho các thư viện ở nước ta.

Hàng năm, hệ thống thư viện công cộng Việt Nam cũng đã nhận được sự tài trợ, giúp đỡ về sách báo của các cơ quan TW như: Cục Xuất bản (Bộ Thông tin & Truyền thông), Vụ Thư viện, Thư viện Quốc gia Việt Nam (Bộ VH-TT-DL) và các nhà xuất bản ở TW (NXB Trẻ, NXB Giáo dục, NXB Chính trị Quốc gia, NXB Kim Đồng, NXB Quân đội nhân dân, NXB Phụ nữ, NXB Văn hóa dân tộc....) hàng vạn cuốn sách, trị giá hàng tỷ đồng để hỗ trợ cho các thư viện, tủ sách cơ sở còn nhiều khó khăn trong cả nước.

Đặc biệt, gần 10 năm trở lại đây, ngành Thư viện Việt Nam đã có sáng kiến đề xuất Bộ VH-TT-DL phối hợp với các Bộ, ngành TW chỉ đạo tổ chức *Ngày sách và văn hóa đọc* trong phạm vi cả nước. Theo đó, hàng năm cứ đến ngày 23/4, các thư viện công cộng từ TW đến các tỉnh, thành đã đồng loạt tổ chức hoạt động có ý nghĩa này. Nhân Ngày sách & văn hóa đọc đó, nhiều thư viện đã nhận, quyên góp, nhận tài trợ của tổ chức, cơ quan, cá nhân được hàng ngàn cuốn sách có giá trị, các trang thiết bị thư viện để hỗ trợ cho thư viện, tủ sách ở vùng nông thôn, vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo...

Đáng chú ý là: Từ năm 2006 đến năm 2012, trên cơ sở hợp tác với nước ngoài, hệ thống thư viện công cộng đã tranh thủ nguồn tài trợ của các nước để đầu tư lớn cho hoạt động thư viện, đó là: Dự án trang bị xe ô tô thư viện lưu động do nước ngoài tài trợ:

- Năm 2006 Hàn Quốc tài trợ cho Thư viện TP. Hồ Chí Minh;
- Năm 2008 Pháp tài trợ cho Thư viện tỉnh Yên Bái và
- Năm 2011, Singapore tài trợ cho Thư viện TP. Hà Nội

Tổng cộng mỗi thư viện tỉnh, thành phố nhận 01 xe thư viện lưu động, trị giá từ 1,2 đến 1,7 tỷ VNĐ. Ngoài ra từ 2005 đến 2013, các tổ chức phi chính phủ của các nước Mỹ, Hàn Quốc, Nhật Bản, Đức, Thụy Điển và tổ chức Ngân hàng thế giới (WB) đã hỗ trợ, tài trợ, đầu tư cho hệ thống thư viện các trường đại học & cao đẳng ở Việt Nam với các dự án xây dựng Trung tâm Học liệu ở các tỉnh, thành như Cần Thơ, Thái Nguyên, Thừa Thiên-Huế, Đà Nẵng (hoặc các Dự án Thư viện điện tử; các lớp tập huấn cán bộ thư viện, trị giá các hạng mục tài trợ trên từ vài tỷ đến vài chục tỷ đồng VNĐ). Hiện tại ngành thư viện đang triển khai & tiếp nhận Dự án “*Nâng cao khả năng sử dụng máy tính và truy cập Internet công cộng tại Việt Nam*”, do Quỹ Bill & Melinda Gates (Hoa Kỳ tài trợ), giai đoạn năm 2011-2016, tổng trị giá gần 40 triệu USD Mỹ, dự kiến cấp khoảng 11.000 máy vi tính cho gần 40/63 tỉnh, thành ở Việt Nam, đưa đến tận cơ sở, nông thôn, vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo.

Để thực hiện tốt hơn chính sách khuyến khích xã hội hóa trong lĩnh vực thư viện, cần lưu ý những nội dung sau:

a) Về chủ trương, nhân thức: XHH công tác thư viện là một chủ trương đúng đắn và quan trọng của Đảng và Nhà nước; nhằm tranh thủ sự đầu tư của Nhà nước & các nguồn lực của các tổ chức, cá nhân quan tâm cho sự phát triển thư viện. Vì vậy thời gian tới, cần nâng cao nhận thức cho các đội ngũ lãnh đạo từ TW đến địa phương, để cùng thực hiện hiệu quả.

b) Tiếp tục hoàn thiện cơ chế, chính sách trong lĩnh vực thư viện (xây dựng *Luật Thư viện* và các văn bản pháp quy), trong đó nhấn mạnh *công tác XHH thư viện*. Đây sẽ là cơ sở pháp lý quan trọng để các thư viện cả nước có căn cứ triển khai công tác XHH trong toàn ngành.

c) Tiếp tục tổ chức, duy trì, phát triển các mô hình “thư viện tư nhân phục vụ cộng đồng”, “Tủ sách dòng họ”, “Tủ sách gia đình”, trong đó lưu ý đi đôi phát triển về *số lượng*, cần chú ý *chất lượng* hoạt động của các mô hình thư viện này, tránh tình trạng “đầu voi, đuôi chuột”.

d) Thường xuyên chỉ đạo hệ thống TVCC và các thư viện chuyên ngành, đa ngành tranh thủ sự hỗ trợ, giúp đỡ, đầu tư nguồn lực và tài chính của các tổ chức, cá nhân trong & ngoài nước về: vốn sách báo, trang thiết bị để hiện đại hóa thư viện ./.